



# กระดานข้าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชสมุนไพร  
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร  
ประจำเดือนเมษายน ๒๕๖๖

## พญามุตติ

ชื่อวงศ์ : ASTERACEAE

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Grangea maderaspatana* (L.) Poir.

ชื่ออื่นๆ : หญ้าจามหลวง (เชียงใหม่) กาดน้ำ กาดนา

### ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุก อายุหนึ่งปี แตกกิ่งก้านมากที่โคนต้น ลำต้นชูขึ้นสูง 10-55 เซนติเมตร หรือ ทอดนอนไปตามพื้นดิน ขนนุ่มสีขาวและมีต่อม. ใบ ออกเรียงสลับกัน กว้าง 1-4 เซนติเมตร ยาว 2-8 เซนติเมตร โคนใบสอบแคบ ขอบใบจักเว้าลึก ข้างละ 3-4 หยัก หยักค่อนข้างมนหรือ จักเป็นซี่ฟันหยาบ ๆ สีเขียวอ่อน ผิวใบมีขนนุ่มทั้งสองด้าน ไม่มีก้านใบ. ดอก เป็นกระจุก สีเหลือง ออกเดี่ยว ๆ ที่ปลายยอดตรงข้ามกับใบ วัดผ่าศูนย์กลางยาว 7-10 มิลลิเมตร ก้านดอกยาว 1-4 เซนติเมตร มีขนนุ่มสีขาว รังประดับวงนอกรูปขอบขนาน ปลายแหลม วงในรูปรี ปลายกล หรือ มน สีเขียว มีขนนุ่มหนาแน่น ดอกเพศเมียอยู่วงนอก เรียงอยู่หลายวง กลีบดอกเป็นเส้นด้าย สั้น ปลายมี 2-4 แฉก ดอกสมบูรณ์เพศอยู่วงใน โคนกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก มีขนสั้นและต่อมกระจาย อับเรณูโคนมน ปลายแหลม ท่อเกสรเมียมีระยางค์รูปสามเหลี่ยมสั้น ฐานดอกนูน เกลี้ยง ผล แห้ง ยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร เกลี้ยง มีต่อมกระจาย ก้านยาว 0.5 มิลลิเมตร มีระยางค์สีขาว ยาว 0.5 มิลลิเมตร ขอบมีขน.

### ลักษณะปืแควศวกยา

พบตามไร่ร้างว่างเปล่า ชอบขึ้นตามที่ชื้น แสงแดดส่องถึง

### การใช้ประโยชน์

ยาพื้นบ้านอีสานใช้ ทั้งต้นตำพอกแก้ปวดบวม ทั้งต้นและราก นำมาตำ ทาแก้โรคอีสุกอีใส

### ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา

สารสกัดแอลกอฮอล์จากทั้งต้น มีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย ลดการบีบตัวของลำไส้ ลดความดันโลหิต กระตุ้นการบีบตัวของมดลูกในสัตว์ทดลอง มีการทดลองในสตรีมีครรภ์พบว่ากระตุ้นการบีบตัวของมดลูก อาจทำให้แท้งได้ การทดสอบความเป็นพิษของสารสกัดแอลกอฮอล์จากทั้งต้น มีความเป็นพิษปานกลาง (LD50 = 681 มก./กก.)

### ฐานข้อมูลสมุนไพร

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี <https://apps.phar.ubu.ac.th/phargarden/main.php?action=viewpage&pid=191>

สารานุกรมพืช <https://www.dnp.go.th/Botany/detaildict.html?wordsname=พญามุตติ>

พญามุตติ

